

СТРУКТУРА НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ – СТАРА ЗАГОРА

Красимира Тонева
Тракийски университет, Стара Загора

Резюме

Уникалността на човешките ресурси на всяка нация определя в голяма степен нейния просперитет и устойчиво развитие. Политиката на Европейския съюз за непрекъснато усъвършенстване и социално благоденствие на трудовия фактор създава предпоставка за детайлното му проучване и анализиране на местно и регионално ниво. Тракийски университет – Стара Загора е автономна държавна институция, където научните изследвания и разработки в различни области се съизмерват с повишаване степента на обучение, квалификация и преквалификация на хората не само в регионален, но и в национален и международен аспект. Целта на настоящия доклад е да се идентифицира професионалната структура на човешките ресурси в Тракийски университет, както и някои проблеми и тенденции в развитието им.

Ключови думи: Европейски съюз, Тракийски университет, Стара Загора, регион, човешки ресурси, устойчиво развитие

Key words: European Union, Trakia University, Stara Zagora, region, human resources, sustainable development

Увод

Уникалността на човешките ресурси на всяка една нация определя в голяма степен нейния просперитет и устойчиво развитие. Стратегическата цел на Европейския съюз към 2010 година е създаване на най- конкурентноспособната в света динамично развиваща се икономика, базирана на знанието, с повече и по- добри работни места и по- висока социална кохезия. Надеждните макроикономически условия са от съществено значение като опора на ефикасните усилия за постигане на приоритетните цели за растеж и заетост, поставени чрез Лисабонската стратегия. Една от основните общоевропейски инициативи, в които България е участник, е част от Меморандума на Европейската комисия за учене през целия живот като ключов фактор към прехода към икономика и общество, основани на знанието. Националният план за развитие на Р България до 2013 г., както и Стратегията по заетостта 2004-2010 г. дават приоритет за повишаване на инвестициите в човешките ресурси в политиката по заетостта и пазара на труда [1].

Политиката на Европейския съюз за непрекъснато усъвършенстване и социално благоденствие на трудовия фактор създава предпоставка за детайлното му проучване и анализиране на местно и регионално ниво. Поставянето на основни акценти върху развитието на човека и човешките ресурси, където една от главните посоки е качеството на образованието като фактор, от една страна, определящ конкурент-

ността на местната икономика и качеството на живот, и от друга - именно чрез качеството на своя продукт, образователната система се конкурира на европейския, а и на българския пазар на труда, формира конкретни стратегии и политики в регионалното развитие.

Първа глава

1.1. Цел и метод на изследване

Целта на настоящия доклад е да се идентифицира професионалната структура на човешките ресурси в Тракийски университет, Стара Загора, както и някои проблеми и тенденции в развитието им.

Използван е методът на анализ на статистически данни за региона и за конкретно изследваната единица.

1.2. Регион Стара Загора

Област Стара Загора е разположена в централната част на Р България и е една от големите административни единици с благоприятна наситеност на териториални ресурси. От 2006 г. тя влиза в състава на Югоизточния район заедно с областите Бургас, Сливен и Ямбол. Заема площ от 5151,1 км², което е 4,64% от територията на страната и 26,02% от територията на района (табл. 1.). В административен аспект територията и населението са обособени в 11 общини и 206 населени места, от които 10 са градове, а останалите – села. Девет от общините се идентифицират (по Национална дефиниция) като селски (Братя Даскалови, Гур-

ково, Гълъбово, Мъглиж, Николаево, Опан, Павел баня, Раднево и Чирпан) а останалите 2 (Казанлък и Стара Загора) - като градски [4]. Старозагорска област дава приблизително око-

ло 5% от brutния вътрешен продукт (БВП) на националната икономика и около 36% от БВП на Югоизточен район.

Табл. 1. Данни за територията, населението и административните единици в Югоизточен район [5]

Район	Територия		Население към 31.12.2008г.		Административни единици (NUTS2 и NUTS3)
	Км ²	%	Брой	%	
България	111 001,9	100,00	7 606 551	100,00	28 обл., 264 общ.
Югоизточен район	19 798,7	17,84	1 121 569	14,74	4 обл., 33 общ.
Бургас	7 748,1	6,98	420 840	5,53	13 общини
Сливен	3 544,1	3,19	206 566	2,72	4 общини
Стара Загора	5 151,1	4,64	353 494	4,65	11 общини
Ямбол	3 355,5	3,02	140 669	1,85	5 общини

По основните параметри, с които се характеризират областите в страната (площ, население, осигуреност с природни ресурси, икономически потенциал, инфраструктурна изграденост и пр.), Старозагорска област попада в групата от 8-10 области в страната, които са с относително най-добри възможности за бъдещо развитие. Като слаба страна на региона се посочват неизползваните възможности за по-активно участие на човешките ресурси в развитието на секторите в икономиката [3].

Тракийски университет е неразривно свързан с визията на областта: Стара Загора - регион с устойчиво развитие, балансирана икономика, базирана на знанието и висок жизнен стандарт, постигнати чрез разумно използване на наличните ресурси и развитие на човешкия потенциал.

Един от приоритетите за развитие на област Стара Загора е свързан с нейното бъдеще: осигуряване на достъпно образование за всички граждани, както и повишаване нивото на квалификация и преквалификация с възможности за обучение през целия живот.

1.2. Тракийски университет – Стара Загора

Тракийски университет – Стара Загора е автономна държавна учебно-научна институция, където научните изследвания и разработки в различни области се съизмерват с повишаване степента на образование на хората не само в регионален, но и в национален и международен аспект.

Висшето учебно заведение (ВУЗ) е създадено с Решение на Народното събрание от 17.07.1995 г. на основание чл. 53, ал. 5 и чл. 86, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 2, ал. 1 от Закона за висшето образование (ЗВО) на базата на Висшия институт по

зоотехника и ветеринарна медицина (ВИЗВМ) и Висшия медицински институт (ВМИ) - Стара Загора, със съществуващите към тях факултети и самостоятелни звена. По-късно с Постановления на Министерския съвет към Тракийския университет се присъединяват Института за повишаване квалификацията на учителите (ИПКУ) и четири преобразувани в колежи полувисши институти.

Тракийският университет предоставя висококачествено образование за професионална и научна кариера в областта на здравеопазването на хората и животните, аграрното производство, обучението и възпитанието на подрастващите, опазването на околната среда и осигуряването на пълноценни хранителни продукти за населението, за интелектуалното, професионалното и социалното обогатяване на индивида, за икономическия и духовен просперитет на страната и региона [6].

При реализацията на своята мисия, Университетът си поставя редица дългосрочни и краткосрочни цели, като общото при тях е да осъществява изпреварваща подготовка на специалисти, в съответствие със съвременното ниво на знанията и отговарящи на динамиката на пазара на труда. Тук се подготвят висококвалифицирани специалисти с висше образование по образователно-квалификационните степени „специалист“, „бакалавър“, „магистър“ и образователно-научната степен „доктор“ според нуждите на пазарното стопанство в страната, световните тенденции и европейските изисквания, реалните възможности на Университета и неговите основни звена; поддържа се дългогодишно сътрудничество в областта на образованието и науката с други български и чуждестранни университети, институти, културни и просветни организации, фондации и др.; съ-

ществува подходящ баланс между фундаментални и научно-приложни изследвания и разработване на предпоставки за оползотворяване на научните продукти; организира се и се провежда на диагностична, лечебно-профилактична, консултантска, експертна, издателска, информационна и др. дейности; развива се ефективна компютърна мрежа между отделните структурни звена на Тракийския университет, като част от общонационална университетска система за обмен на информация.

Университетът е един от първите акредитирани, получил редовна институционална акредитация с оценка „много добра“ от Националната агенция по оценяване и акредитация (НАОА). Член е на Европейската и Световни асоциации на университетите, което без съмнение е признание за европейски измерения на институцията и е друга предпоставка за своевременни корекции в мисията и целите, продиктувани от съвременните концепции за развитието на висшето образование в европейски и световен мащаб.

И тъй като образованието е съществено условие за развитието на човешкото общество и един от най-мощните фактори на икономическото развитие, то тогава от изключително важно значение е какъв е потенциалът от човешки ресурси на институциите, които участват в системата за постигане на най-висока степен на образованост на нацията.

Втора глава

2.1. Научно-преподавателски състав на Тракийски университет

Човешките ресурси в Университета на град Стара Загора могат да се разделят условно на две групи: обучаващи и обучавани. Към категорията на обучаващите се включват преподавателите (хабилитирани и нехабилитирани) и служителите, а към обучаваните се отнасят студентите и докторантите.

В състава на ВУЗ са включени 5 (пет) факултета - Аграрен, Ветеринарномедицински, Медицински, Педагогически и Стопански; Технически колеж-Ямбол, Медицински колеж и ДИПКУ. През 2005 г. в Университета работят 996 човека, като 57,5% от тях са академичен състав. Най-голям е дялът в Медицински факултет, заедно с Многопрофилната болница за активно лечение- 35,4%. През следващите години броят на преподавателите относително се запазва, като намалението им е в порядъка на около 2% (2006 и 2007 г.), 5% - 2008 г., а

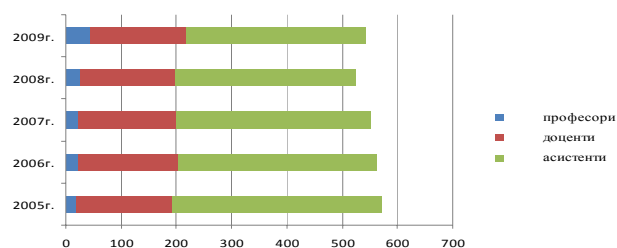
през 2009 г. се наблюдава повишаване числеността им с 3,5% спрямо 2008 г. (фиг. 1.).

Фиг. 1. Научно-преподавателски състав на Тракийски университет (2005-2009 г.)

2.2. Академически състав на Тракийски университет

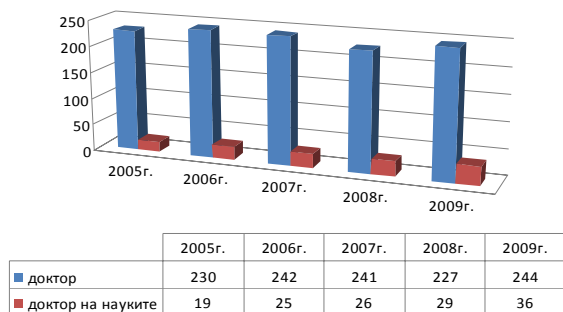
За периода 2005-2009г. човешките ресурси, обхващащи академическия състав претърпяват някои промени. В началото (2005г.) 3,14 е процентът на преподавателите, носещи званието „професор“, 30,37%- „доцент“ и останалите 66,49% са нехабилитираните преподаватели (асистенти, старши преподаватели и преподаватели) (фиг. 2.). През същата година обслужващият състав в университета е 42,47%. Наблюдава се постепенно повишение на числеността на професорите и доцентите, а при асистентите - спад, като през 2009г. техният процент е съответно 7,92/32,41/59,67. През целия анализиран период академическият състав на Тракийски университет заема над 50%. Израстването в научни степени и звания се реализира по показатели, регламентирани от „Вътрешна наредба за организация на конкурсните процедури при заемане на длъжностите на научно-преподавателския състав на Тракийски университет“ и се координира от Техническа комисия по проверка на документите и допускане на кандидатите да конкурси [2].

Фиг. 2. Академически кадрови състав на Тракийски университет - Стара Загора (2005-2009 г.)

2.3. Преподавателски състав с образователна и научна степен „доктор“ и „доктор на науките“

Преподавателите с образователна и научна степен „доктор“ и „доктор на науките“ представляват 43,46% от академическия състав на човешките ресурси през 2005 г., а през 2009 г. са 51,57% (фиг. 3.). Обобщените данни от атестирането показват, че в Тракийски университет работят високо квалифицирани преподаватели. В проучването на студентската оценка за качество на обучението с „много добър“ са оценени над 80% от преподавателския състав. Незадоволителна комплексна оценка получават под 3%.

Фиг. 3. Преподавателски състав на Тракийски университет с образователна и научна степен „доктор“ и „доктор на науките“

Табл. 2. Обучавани студенти по факултети в Тракийски университет

Период	АФ	СФ	ВМФ	МФ	ПФ	МК	ТК	БГАК	Всичко	Докторанти
2005/06г.	1293	-	1090	526	264	335	292	108	3908	58
2006/07г.	1324	-	1082	670	312	286	267	85	4026	51
2007/08г.	1254	-	1053	1052	219	137	284	-	3999	42
2008/09г.	953	517	1034	1126	271	186	376	-	4463	34
2009/10г.	1492	590	936	1335	344	215	476	-	5387	39

Основни изводи

1. Тенденциите в развитието на човешкия потенциал на Тракийски университет сочат понижаване на обслужващия състав с 20,51% в края на изследвания период и постигане на по-добро съотношение между преподаватели и обслужващи; повишаване броя на хабилитираните с 6,82% спрямо нехабилитираните; 5,74% повече със звание „доктор“ и 47,22% по-голям брой „доктор на науките“; 27,45% повече студенти в разнообразни и конкурентни специалности;

2. Тракийски университет - Стара Загора разполага с необходимия човешки ресурс за хармонизиране на учебните планове и програми с настоящите изисквания и тенденциите за бъдещо развитие на европейската образователна система, стандарти и законодателство, както и за усъвършенстване на системата за под-

2.4. Студенти и докторанти

Тракийски университет подготвя високо квалифицирани кадри за различни области на националното стопанство. Като неразривна част от облика на Старозагорски регион, той е в основата на развитието на нейния човешки потенциал в научната дейност и приложните технологии. Всяка година тук завършват голям брой студенти в специалностите медицина, ветеринарна медицина, аграрни науки, педагогика и икономика, които са добре подготвени за намиране на своето място на пазара на труда. През 2005/2006 г. броят на обучаващите се е 3908, като с разрастване на броя на специалностите пропорционално нараства и броят на студентите и през учебната 2009/2010 г. достига до 5387 (табл. 2.).

Политиката на ръководството на ВУЗ е насочена към търсене на начини за привличане на докторанти като потенциал за извършване на научни изследвания чрез възможностите, предоставени от фонд „Научни изследвания на MOMH“ за проекти за финансиране на докторанти.

държане качеството на обучение и атестация на преподавателския състав;

3. Специалностите, които придобиват завършилите Университета бакалаври, магистри и докторанти намират достатъчно добро приложение и отговарят на нуждите не само на икономиката на региона, а и способстват за решаване на национални стратегически задачи;

4. Област Стара Загора предоставя на всички, които са готови да повишават своите знания и умения, висше учебно заведение с конкурентноспособни възможности за подготовка на високоспециализирани човешки ресурси.

Литература

1. Образование и обучение 2010 - Принос на Р България към Съвместния доклад на Европейската комисия и Съвета 2006 г.

2. Отчет за дейността на академичното ръководство на Тракийски университет за периода 2005-2009 г.
3. Toneva K., *Human resources of Stara Zagora district - condition and trends*, Trakia Journal of Sciences, (под печат)
4. Toneva K. *Identification of the rural areas of Bulgaria*, Trakia Journal of Sciences, Vol. 3, No 2, pp 13-17, 2008
5. www.nsi.bg- население- данни
6. www.uni-sz.bg

STRUCTURE OF HUMEN RESOURCES IN TRAKIA UNIVERSITY – STARA ZAGORA

Krasimira Toneva
Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria

Abstract

The identity of human resources of any nation defines to a big level its prosperity and sustainable development. The European Union policy of continuously development and social prosperity of the labour factor creates precondition for its detailed study and analyzing at a local and regional level. The Trakia University - Stara Zagora is autonomous (independent) government institution, in which the scientific researches and development in different fields are commensurable with the increasing educational level, qualification and re-qualification of the people not only at a regional but national aspect. The aim of this report is to identify the professional structure of the human resources at the Trakia University as well as some problems and trends of their development.